

СУСПІЛЬСТВО Й СУЧАСНА СОЦІАЛЬНА ПАРАДИГМА

УДК 37.013.42

Скоромна О. П.

ДЕРЖАВНА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА ЩОДО ПІДТРИМКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ СІМ'І

Розвиток соціально-економічної ситуації в Україні зумовлює необхідність розробки шляхів стабілізації соціальних процесів, забезпечення якісної підготовки управлінських рішень, спрямованих на відтворення інтелектуального й трудового потенціалу суспільства. Перспективи збереження та нагромадження такого потенціалу нерозривно пов'язані з процесами соціалізації й соціально-економічної інтеграції молоді.

Саме могутня енергія, творча уява, патріотичні та громадянські ідеали визначають цільовий і функціональний характер місії сучасної молоді як провідника соціальних змін, економічного розвитку й технічного прогресу України.

Вивченням студентства як особливої соціально-психологічної вікової категорії займалися такі вчені, як Б. Ананьєва, В. Лисовська, М. Дворяшина, Л. Грановська, О. Нікіреєва, П. Просецький, В. Сласьонін та ін.

Дослідженню питань студентської сім'ї, її специфіки та життєвих негараздів присвятили праці В. Афанасьєв, В. Балцевич, С. Бурова, Б. Говако, Т. Долбик-Воробей, Т. Зубкова, В. Каблукова, С. Краснокутська, Т. Поспелова, Н. Тимошина, С. Шуман та ін.

Метою нашої статті є розгляд державної молодіжної політики України щодо підтримки студентської молоді та студентської сім'ї.

Сучасна молодіжна політика в Україні має ґрунтовну нормативно-правову базу, є системною й багатогалузевою. Вона охоплює такі важливі напрями державної політики, як забезпечення доступності до навчання та ринку праці, благополуччя й соціально-економічні права, житло, громадянство, відпочинок, здоров'я, мобільність та багато іншого. Розуміючи ситуацію щодо студентської молоді країни й формуючи в молодих людей бачення свого майбутнього життя саме в Україні, держава вирішує низку стратегічних і тактичних завдань щодо забезпечення власної життєздатності.

Діяльність зі створення умов для навчання та підтримки молоді в її прагненні здобути освіту становить вагомий складник державної молодіжної політики. З метою забезпечення правових умов для здійснення такої політики в національному законодавстві розроблено низку чинних документів, які регламентують різні аспекти діяльності щодо студентської молоді [8].

Студент (від лат. *students* – „той, хто ретельно вивчає чи навчається”) – той, хто навчається у вищому чи середньому спеціальному навчальному закладі. За часів Стародавнього Риму й у середні віки студентами називали будь-яких осіб, зайнятих процесом пізнання. З організацією в XII ст. університетів термін „студент” стали вживати для позначення спочатку тих, хто зай-

мався викладацькою діяльністю, а згодом і тих, хто навчався в цих закладах. Але після введення учених звань для викладачів так називали тільки учнів. У Сполучених Штатах Америки, Великій Британії, Франції, Німеччині та деяких інших державах студентами називають також учнів коледжів. В Україні студентом або слухачем є особа, яка в установленому порядку зарахована до вищого навчального закладу та навчається за денною (стаціонарною), вечірньою або заочною, дистанційною формами навчання з метою здобуття певних освітнього чи освітньо-кваліфікаційного рівнів [8].

В Україні майже 11 млн. юнаків і дівчат, із них понад 1,5 млн. – студенти вузів I – IV рівнів акредитації. Саме студентство, поєднуючи відповідні категорії, є найактивнішою частиною молоді [8].

Нормативно-правове регулювання розвитку студентської молоді в Україні в сучасних умовах – це єдине державне регламентування заходів, спрямованих на забезпечення влаштування молодіжного контингенту на освітньому ринку, засноване на міжнародно-правових нормах і чинному законодавстві України.

Документи, що забезпечують нормативно-правову базу з питань студентської молоді, умовно можна поділити на три групи. Першу становлять документи, які забезпечують державну політику щодо освіти населення України. До другої входять ті, що регламентують загальні засади державної молодіжної політики. До третьої – нормативні документи, які безпосередньо стосуються розвитку студентської молоді.

Нормативно-правова база з питань підтримки студентської молоді в Україні складається з двох основних компонентів. Перший включає правові акти щодо державної підтримки студентства, другий – документи ювенального законодавства.

Конституція України не тільки гарантує всім громадянам право на освіту, а й передбачає, що дуже важливо, обов'язок держави щодо створення умов для повного здійснення громадянами цього права, гарантування рівних можливостей у виборі освітньої діяльності, реалізації програм професійно-технічного навчання, підготовки й перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб [8].

Забезпечення підтримки студентської молоді здійснюють в нормативно-правовій площині, тобто законодавством чітко визначено мету, завдання і зміст державної молодіжної політики щодо освітнього складника. Так, відповідно до Декларації України „Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні” (від 15 грудня 1992 р. № 2859-XII.) головними завданнями цієї політики визначено надання державою кожній молодій людині соціальних послуг, спрямованих на навчання, виховання, духовний та фізичний розвиток, а також професійну підготовку. Виконання цього завдання здійснюється в галузі державної молодіжної політики щодо розвитку й захисту інтелектуального потенціалу молоді, поліпшення умов та створення гарантій для здобуття молоддю освіти, спеціальної професійної підготовки й перепідготовки [2].

Відповідно до вітчизняного законодавства основними засобами заохочення студентської молоді постають:

- стипендіальне забезпечення;
- підтримка талановитої молоді;

- соціальний захист окремих категорій учнівства та студентства;
- створення необхідних умов проживання, навчання й відпочинку;
- забезпечення розвитку студентського самоврядування.

До вирішення соціальних проблем студентів активно залучають недержавні формування. Майже в усіх навчальних закладах діють первинні профспілкові організації студентів, що входять до Федерації профспілок України та Профспілок працівників освіти і науки України [8].

Первинні профспілкові організації студентів діють на підставі Положення про профспілковий комітет студентів, статутів галузевих профспілок, статутів університетів і чинного законодавства.

Однак останнім часом роль профспілок у студентському оточенні зменшується, перевагу надають студентському самоврядуванню. Наразі профспілки, як впливова громадська організація, постають доволі дієвим інститутом, здатним не лише виражати інтереси та потреби молоді, а й сприяти їх вирішенню. Особливо важливою є діяльність профспілок нині, коли Україна перебуває у складному соціально-економічному становищі.

Успішність процесу навчання та професійного становлення у вищих навчальних закладах залежить від багатьох чинників, серед яких фахівці акцентують увагу на необхідності запровадження державних цільових програм соціального захисту та соціального розвитку студентської молоді [8].

Приєднання до Болонського процесу також вимагає від вищих навчальних закладів внесення значних змін не тільки в організацію підготовки майбутніх спеціалістів, але й у створення належних соціальних умов, які тісно пов'язані з наданням соціальних послуг за місцем навчання й проживання (у гуртожитках).

Наразі саме для розв'язання соціальних проблем та поліпшення становища студентської молоді, надання необхідного комплексу соціальної допомоги й соціальних послуг, створення сприятливих умов для успішної соціалізації й адаптації створюють студентські соціальні служби.

Зазначимо, що цей процес відбувається доволі інтенсивно. Якщо на кінець 2003 р. в Україні нараховували лише кілька десятків таких служб, то на початок 2009 р. діяло вже 153 установи, що становить 43% від загальної кількості всіх вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації. Особливість діяльності студентських соціальних служб полягає в подвійному підпорядкуванні – організаційна частина формується безпосередньо у вищому навчальному закладі (приміщення, оргтехніка, телефонний зв'язок тощо безкоштовно надає адміністрація освітнього закладу), а фінансування діяльності та забезпечення спеціалістами (соціальними працівниками, соціальними педагогами й психологами) здійснюють центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді [8].

Студентські соціальні служби охоплюють широкий спектр роботи, пов'язаної з вирішенням соціальних і навчально-виховних проблем. Ідеться про реалізацію заходів соціального становлення та соціальної підтримки в межах соціальних програм: надання допомоги студентам, які опинилися в складних життєвих обставинах, студентським сім'ям, студентам, які мають особливі потреби; здійснення профілактичних заходів щодо попередження негативних явищ у студентському оточенні; формування здорового способу життя; залучення до волонтерського руху тощо.

За особистими зверненнями студентів, які опинилися у складних життє-

вих обставинах, соціальні працівники здійснюють соціальний супровід і допомагають у вирішенні соціальних проблем, зокрема пов'язаних із навчанням чи проживанням у гуртожитку, розв'язанням конфліктів тощо. Студенти, які беруть на себе роль волонтерів, розробляють і поширюють інформаційні матеріали з профілактики негативних явищ та формування здорового способу життя в студентському середовищі, що дає можливість набути досвіду роботи в соціальній сфері [8].

Окрема категорія, якою опікуються студентські соціальні служби, – студентські сім'ї. За даними Державного комітету статистики, у 2008 р. було зареєстровано 22,5 тис. студентських сімей, у яких виховували понад 12 тис. дітей. І якщо матеріально-побутові проблеми вирішують безпосередньо через органи студентського самоврядування та студентські профспілки, то соціально-психологічну та соціально-педагогічну допомогу можуть надавати тільки спеціалісти студентських соціальних служб, оскільки саме в їхньому штаті працюють психологи, соціальні працівники та соціальні педагоги.

Студентська сім'я – доволі складний і ще маловивчений об'єкт досліджень. Відповідно літератури з цієї теми небагато, дослідження здебільшого належать до кінця 80-х – початку 90-х рр. минулого століття. У нашому дослідженні під студентською сім'єю розуміємо таку, у якій обидві особи є студентами денного відділення вищого навчального закладу, тобто гомогенна (однорідна) за соціальним станом чоловіка й дружини. Це молода сім'я, у якій подружжю не більше 28 років, а стаж сімейного життя не перевищує 5 років. Діти в студентських сім'ях зазвичай дошкільного віку.

Численні соціологічні дослідження переконливо доводять, що серед ціннісних орієнтацій населення сім'я посідає одне з перших місць. До того ж, значення родини для молодих українців з кожним роком набуває все більшої ваги.

Однак варто зауважити, що духовно-ціннісне значення сім'ї не означає, що молодь є готовою до створення власної родини. Важливість сім'ї для молодих українців і студентів включає, наприклад, орієнтацію і на власну, і на батьківську родину, що визначає різницю між ціннісними орієнтаціями та готовністю взяти шлюб. Згідно з результатами соціологічних досліджень готовність створити власну сім'ю виявили лише 30,7% молоді. Така ситуація частково зумовлена наслідками глобалізації, що позначилася на підвищенні віку одруження, поширенні вільних статевих стосунків та консенсуальних шлюбів.

Об'єктивні зрушення в статево-віковій структурі населення, морально-психологічні настанови молоді щодо оформлення шлюбно-сімейних відносин формують певні вікові співвідношення шлюбної пари.

Результати соціологічного дослідження Державного інституту розвитку сім'ї та молоді 2008 р. виявили очікування студентської молоді щодо оптимального віку для створення власної сім'ї. Найбільша кількість респондентів відповіла, що планує її створення віком 26 років або й пізніше (28,2%), майже по чверті опитаних студентів очікують на такий крок у своєму житті у 23 – 24 роки (23,4%) та 25 років (24,8%). Найменша кількість позитивних відповідей припала на вік 17 – 22 роки (17,8%). Такі результати дослідження засвідчують, що більшість опитаних студентів (53%) планує створення власної сім'ї після закінчення навчання та здобуття відповідної освіти [3].

Уявлення молоді щодо власної сім'ї нерозривно пов'язані з необхідні-

стю офіційної реєстрації шлюбно-сімейних стосунків та народженням дітей. Відповідно необхідними передумовами для укладання шлюбу є економічна спроможність та незалежність, готовність узяти на себе відповідальність за виховання та розвиток дітей, наявність додаткових обов'язків, до чого молодь, зокрема студентська, не завжди готова. Це підтверджують і дані соціологічних досліджень. Так, серед найбільш значущих причин створення сім'ї для молодих українців є такі, як народження та виховання дітей (72,5%), а також проживання разом з близькою людиною (64,8%). Меншої ваги під час укладання шлюбу набувають фактори уникнення самотності, легалізації сексуальних стосунків, покращення матеріального становища та організації дозвілля [6].

Однією з основних причин створення сім'ї молоді люди визначають народження та виховання дітей. Опитування студентської молоді 2008 р. показало, що лише 0,1% від загальної кількості респондентів відповіли, що не хочуть мати дітей. Традиційні уявлення про сім'ю з двома дітьми відтворені у відповідях більшості студентів (60,7%). Одну дитину хочуть мати 19,4% респондентів, троє дітей – 12,9%, четверо й більше – 2,2% [7].

Сьогодні основна частка народжень дітей, як і в 1990 р., припадає на 20 – 24-річний вік жінки, тобто на період потенційного навчання у вищому навчальному закладі. Але якщо в 1990 р. на цей вік матерів припадало 161,7 тис. народжень, то у 2007 р. такий показник становив 92,2 тис. Істотними факторами, що впливають на відкладання народжень на більш пізній вік, є освітній рівень та зміна ролі жінки в суспільстві. Характерно, що жінки з більш високим рівнем освіти народжують менше дітей і, до того ж, у більш пізньому віці, що пов'язують насамперед з турботами освічених жінок про те, яким чином забезпечити й виховати дитину. В останні роки спостерігаємо підвищення вимог до означених аспектів, що відповідним чином корелює й із підвищенням середніх вікових показників вступу до шлюбу [7].

Результати соціологічного опитування студентів 2008 р. засвідчили, що переважна більшість сучасної студентської молоді в Україні є неодруженими/незаміжними (91,9%). Це підтверджує наведені вище припущення про необхідність здобуття освіти до моменту реєстрації шлюбно-сімейних стосунків в уявленні студентської молоді. Лише 4,8% опитаних перебувають у зареєстрованому шлюбі, ще 2,9% не зареєстрували свої шлюбно-сімейні відносини офіційно й перебувають у так званому консенсуальному шлюбі [7]. Сьогодні будь-яка сім'я зазнає певних труднощів – економічних, соціальних, психологічних тощо. Регіональні дослідження, що проводила кафедра соціології та соціальної роботи Харківського національного університету внутрішніх справ, виявили основні проблеми студентських та курсантських сімей. Для більшості студентських сімей найбільш гострими проблемами є низький рівень матеріального забезпечення, труднощі в поєднанні навчання з виконанням сімейних обов'язків, особливо це стосується народження дітей та догляду за ними. У студентських сім'ях одним з головних питань є таке: де і з ким залишити дитину під час занять. Тому майже 30% матерів-студенток перебувають у відпустці з догляду за дитиною. Студенти-батьки зазначають, що дуже мало поінформовані про можливості отримання матеріальної допомоги з боку держави, яка передбачена для молодих сімей.

Сучасна студентська сім'я стикається з низкою проблем: соціальна незрілість молоді, відсутність матеріальної бази і власного житла, несумісність

навчання у ВНЗ та виконання сімейних функцій, проблеми взаєморозуміння з батьками. У цій статті зупинимося на основних [4, с. 51].

По-перше, потреба в поповненні бюджету сім'ї та пов'язана з цим робота значно відволікають сімейних студентів від основного виду їхньої діяльності – навчання. Таким чином, матеріальні труднощі аж ніяк не сприяють успішному опануванню знань. Відомо, що майже будь-яка молода сім'я сьогодні потребує матеріальної допомоги, а студентська сім'я не є винятком. Така сім'я живе сьогодні в дуже важких матеріальних умовах. Більшість молодих людей на початку свого сімейного життя стикаються з проблемами, про які вони, можливо, раніше й чули, але не думали, що їм доведеться їх вирішувати, зокрема, такий маленький бюджет, який має в своєму розпорядженні молода сім'я, вимагає особливої ретельності ведення господарства. І тут необхідні хоча б елементарні знання та вміння. Аналіз бюджету студентських сімей, проведений соціологом П. Звідрінським, показав, що, незважаючи на певну матеріальну допомогу батьків, у матеріальному відношенні вони живуть у менш сприятливих умовах, ніж сім'ї молодих людей, зайнятих у виробництві [5, с. 10].

По-друге, одним з головних питань, з якими стикаються студенти, беручи шлюб, є житлове. Добре, коли молоді починають спільне життя в окремій квартирі, але таке трапляється вкрай рідко. Житлову проблему сімейних студентів певною мірою дозволяють вирішувати студентські гуртожитки. Надання кімнати в гуртожитку молодій сім'ї безпосередньо залежить від матеріального забезпечення того чи того вищого навчального закладу. Студентським сім'ям надають місця в гуртожитках лише близько половини ВНЗ.

По-третє, серйозною проблемою для стійкості й гармонійності шлюбних відносин у молодій сім'ї є характер взаємовідносин з батьками. Якщо молода сім'я не отримує батьківського схвалення, то це не може не відбитися на міжсімейних та внутрішньосімейних відносинах. Однією з причин нестабільності шлюбу є нерозуміння подружжям справжнього значення сім'ї, її стійкість – не в безконфліктності відносин, а в їхньому вмінні толерантно вирішувати, в усвідомленні того, що фізичне та моральне здоров'я людини залежить насамперед від сім'ї [1].

Проте, незважаючи на наявні проблеми в соціально-економічному житті студентських сімей, такі родини є найбільш міцними, оскільки їхні члени разом долають усі труднощі у здобутті освіти, вихованні дітей та утриманні сім'ї. Ці фактори надзвичайно важливі для посилення ролі сім'ї в житті суспільства в умовах сучасної кризової демографічної ситуації.

Протягом кількох останніх років було прийнято низку документів, спрямованих на покращення становища й підтримку студентських сімей. Серед таких актів є й Указ Президента України від 4 серпня 2000 р. № 958 „Про соціально-економічну підтримку становлення та розвитку студентської сім'ї”. Цим документом було окреслено напрямки роботи зі студентськими сім'ями, зокрема такі:

- поліпшення матеріально-побутових умов студентських сімей;
- забезпечення пільгового обслуговування дітей зі студентських сімей у дошкільних закладах;
- вирішення в установленому порядку питання про створення благодійного фонду підтримки студентської сім'ї;

- надання допомоги у працевлаштуванні студентам, які мають сім'ї;
- підтримка становлення й розвитку студентської сім'ї шляхом щорічного виділення коштів із місцевих бюджетів, а також тих, що надходять від міжнародних фінансових організацій;
- поліпшення житлових умов студентських сімей, які проживають у гуртожитках, створення молодіжних житлових комплексів;
- підтримка ініційованих молоддю молодіжних програм щодо становлення та розвитку студентської сім'ї;
- створення необхідних передумов для самозайнятості молодих сімей, забезпечення їхнього добробуту за рахунок власних зусиль;
- сприяння працевлаштуванню молодих сімей, позачерговому наданню житла молодим спеціалістам, які одержали направлення на роботу [8].

Подальший розвиток питання соціального захисту студентських сімей наявний у розпорядженні Міністерства освіти і науки України від 14 березня 2001 р. № 92-р „Про заходи щодо підтримки становлення та розвитку студентської сім'ї”, яким було розширено перелік робіт із цією категорією молоді. Так, серед іншого було передбачено: першочергове надання студентським сім'ям окремих кімнат у гуртожитках; сприяння відпочинку та оздоровленню студентських сімей із дітьми і дітей зі студентських сімей на базі оздоровчо-спортивних студентських таборів; забезпечення надання центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді необхідної інформаційної, психологічної, соціально-педагогічної, соціально-правової допомоги студентським сім'ям; сприяння громадським організаціям, зокрема благодійним фондам, діяльність яких спрямована на підтримку й розвиток студентської сім'ї; висвітлення в засобах масової інформації проблем студентських сімей та здійснення заходів, спрямованих на підвищення їх соціально-економічного захисту, а також поширення передового досвіду щодо розв'язання цих проблем [8].

Відсутність звітності про виконання Указу Президента України від 4 серпня 2000 р. № 958 „Про соціально-економічну підтримку становлення та розвитку студентської сім'ї” та розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 березня 2001 р. № 92-р „Про заходи щодо підтримки становлення та розвитку студентської сім'ї” демонструє, що не всі перелічені вище заходи реалізуються повною мірою й неможливо простежити, яку роботу проводять на рівні держави. Однак активно проводять роботу зі студентськими сім'ями в регіонах, наприклад, для забезпечення сприятливих умов усебічного розвитку сім'ї як основи суспільства, поліпшення становища студентських сімей з ініціативи студентського сенату Кам'янець-Подільського університету в 2004 р. була створена рада студентських сімей, розроблено „Положення про роботу зі студентськими сім'ями”. У місті систематично проводять моніторинг соціального та психологічного стану молодих сімей, на кожен з яких щорічно заповнюється „Акт обстеження студентської сім'ї”. Такі заходи допомагають не лише виявити наявні соціально-економічні проблеми студентських сімей, а й планувати відповідну роботу з ними [8].

Цікавим є приклад роботи зі студентськими сім'ями в Рівненській області. Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді проводять щорічну паспортизацію й обстеження матеріально-побутових умов студентських сімей, за результатами якої з'ясовано, що у 2008 р. в області проживало 28 студентських сімей, у яких виховували 10 дітей. Із загальної кількості цих сімей 12 проживає в студентських гуртожитках, 12 – разом з батьками, 2 – на приват-

них квартирах і 2 студентські сім'ї мають власне житло. Аналіз економічного становища показав, що 18 студентських сімей не мають власного прибутку й перебувають на утриманні батьків, 4 сім'ї мають прибуток за рахунок вторинної зайнятості в позанавчальний час. За результатами такої паспортизації було заплановано відповідну роботу. З 1 по 20 грудня 2008 р. в області проводили благодійну акцію для студентських сімей, у яких виховують дітей. У рамках акції спеціалістами районних та міських центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді в місцевих засобах масової інформації проведено цикли тематичних виступів по радіомовленню, опубліковано ряд статей щодо життя та проблем студентських сімей, надано гуманітарну допомогу студентським сім'ям речами та продуктовими наборами, організовано вітання всіх дітей зі студентських сімей з Новорічними святами [8].

Проводять паспортизацію студентських сімей і в Одеській області. Так, у вищих навчальних закладах області нараховано 521 студентську сім'ю, 190 з яких мають дітей. Менше половини (208 сімей) з них проживають у гуртожитках. З метою виявлення психологічної готовності студентської молоді до шлюбно-сімейних стосунків у вищих навчальних закладах області проводили анкетування, за результатами якого визначено коло питань щодо шлюбно-сімейних стосунків, які найбільше цікавлять молодь, а саме: народження й виховання дітей, стосунки зі шлюбним партнером та сімейні конфлікти.

Результати такої паспортизації студентських сімей показують, що в студентів існують проблеми, пов'язані з житлом, витоки яких передусім в економічних проблемах, відсутності спеціалізованих типових гуртожитків для сімейних студентів, відсутності нормативно-правової бази, яка б повною мірою охоплювала проблеми цієї соціальної групи [8].

Для вирішення матеріальних проблем студентських сімей у вищих навчальних закладах Луганської області забезпечено першочергове працевлаштування в межах одного населеного пункту подружжя випускників, здійснюється позачергове зарахування до студентських трудових загонів членів студентських сімей під час канікул. А в Кам'янці-Подільському для забезпечення молодих студентських родин житлом відведено 5% із житлового фонду гуртожитків, в одному з яких навіть обладнано кімнату для матері та дитини.

Однак локальні ініціативи окремих навчальних закладів чи навіть місцевих адміністрацій не в змозі забезпечити цілісний та комплексний підхід до покращення житлово-економічних умов студентської молоді, тому в окремих областях розробляють і затверджують відповідні обласні програми, спрямовані на підтримку соціально-економічного становища молоді. Так, у Сумській області діє обласна регіональна програма молодіжного житлового кредитування на 2002 – 2010 рр., затверджена рішенням сесії обласної ради від 25 червня 2002 р. Метою програми є забезпечення молоді житлом через кредитування та оптимальне використання незавершеного будівництва. Сумське регіональне управління Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву проводить роботу з надання довгострокових кредитів на будівництво й реконструкцію житла молодим сім'ям, зокрема й студентським. На реалізацію Державної програми забезпечення молоді житлом було виділено кошти з державного, обласного та місцевих бюджетів, завдяки чому в 2008 р. у Сумській області укладено 35 угод на кредитування. Водночас у базі даних Сумського регіонального управління зареєстровано ще 1067 осіб

як кандидатів в позичальники, що розкриває масштаби необхідної роботи в майбутньому [8].

Полтавським регіональним управлінням Державної спеціалізованої фінансової установи „Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву” за 2008 р. надано кредити 11 молодим сім’ям, які скористалися пільговими кредитами на будівництво (реконструкцію) або придбання відповідного житла [8].

Отже, становище студентської молоді багато в чому буде залежати від загальної економічної ситуації в країні й молодіжної політики Уряду. Слід визнати, що наявний істотний розрив між актуальними завданнями, з одного боку, і наявним інструментарієм ведення такої політики – з іншого. Зазначений розрив збільшується внаслідок інерційного мислення регіональних суб’єктів молодіжної політики, а також через відсутність реальної координації між їхніми діями й ініціативами центральних органів виконавчої влади.

Перспективними напрямками подальшого дослідження є детальніший аналіз становища студентських сімей у сучасних вищих навчальних закладах України та можливість їх сумісництва навчання з вихованням дитини.

Література

1. **Андрієнко Л. К.** Проблеми молодіжної сім’ї в Україні / Л. К. Андрієнко, О. Г. Карпенко [Електроний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/33_NIO_2009/Psihologia/56238.doc.htm.
2. **Декларація** України „Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні” (від 15 грудня 1992 р. № 2859-XII.) [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2859-12>.
3. **Збірник** наукових праць Державного інститут розвитку сім’ї та молоді за підсумками 2006 р. – К., 2007. – 217 с.
4. **Капська А. И.** Молода сім’я: проблеми та умови її становлення / А. Й. Капська. – К. : Д Ц С С М. – 2006. – 184 с.
5. **Карасевич А. П.** Формування готовності студентської молоді до створення сім’ї : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 „Теорія і методика виховання” / А. П. Карасевич. – К., 2009. – 21 с.
6. **Про** становище молоді в Україні: Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України, 2006 р. – К., 2007. – 137 с.
7. **Соціологічне** дослідження „Становище студентської молоді України”, проведене у 2008 р. Українським інститутом соціальних досліджень ім. О. Яременка на замовлення Державного інституту розвитку сім’ї та молоді. – К. : Д Ц С С Д М, 2008. – 293 с.
8. **Студентська** молодь України: сучасний вимір. Щорічна державна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2008 року). – К., 2009. – 215 с.

* * *

Скормна О. П. Державна молодіжна політика щодо підтримки студентської молоді та студентської сім’ї

Стаття присвячена сучасній державній молодіжній політиці України щодо підтримки студентської молоді. Проаналізовано нормативно-правове забез-

печення з питань студентської молоді. Описано недержавні формування, що активно залучають до вирішення соціальних проблем студентів: профспілкові об'єднання та студентські соціальні служби. Виділено окрему категорію, якою опікуються студентські соціальні служби, – студентські сім'ї. Окреслено напрямки роботи зі студентськими сім'ями. Описано досвід роботи ВНЗ України зі студентськими сім'ями.

Ключові слова: державна молодіжна політика, студент, студентська сім'я, профком студентів, студентська соціальна служба.

Скоромная А. П. Государственная молодежная политика по поддержке студенческой молодежи и студенческой семьи

Статья посвящена современной государственной молодежной политике Украины относительно поддержки студенческой молодежи. Дается анализ нормативно-правового обеспечения по вопросам студенческой молодежи. Описываются негосударственные формирования, которые активно привлекаются к решению социальных проблем студентов: профсоюзные объединения и студенческие социальные службы. Выделяется отдельная категория, о которой заботятся студенческие социальные службы, – студенческие семьи. Очерчены направления работы со студенческими семьями. Описывается опыт работы вузов Украины со студенческими семьями.

Ключевые слова: государственная молодежная политика, студент, студенческая семья, профком студентов, студенческая социальная служба.

Skoromnaya O. P. Public youth policy, concerning the support of student youth and student families.

The article is devoted to contemporary public youth policy of Ukraine, concerning the support of student youth. Activity, aimed at creating considerable conditions for education and support of young people in their intention to get education, makes a constituent part of public youth policy. With the purpose of providing legal terms for realization of such policy, effective documents, regulating different aspects of activity as to student youth, are developed in national legislation. Consequently, the analysis of statutory and legal support regarding student youth is introduced in this article. Non-governmental organizations are actively involved into solving students' social problems. Almost all educational establishments have primary trade-union organizations for students. However, the role of trade unions among students is now decreasing. With the view of effective problem solving and improving of student youth situation, providing a required complex of social help and social services, creating of favorable conditions for successful socialization and adaptation, student social services are established. Student social services cover a broad area of work, connected with solving social, educational and academic problems. Realization of measures of social formation and social support within the framework of social programs is discussed. A separate category, which is called a student family, and patronized by student social services, is defined. Work assignments with student families are thoroughly described. Experience of work with student families in higher educational establishments of Ukraine is outlined.

Key words: the public youth policy, the student, the student's family, the trade Union of students, student social service.

Стаття надійшла до редакції 25.01.2013 р.

Прийнято до друку 26.04.2013 р.